

Шолох Ніна Тимофіївна,
учитель української мови і літератури
Київського опорного закладу
загальної середньої освіти I-III ступенів
імені Костянтина Светенка
Київської сільської ради
Чернігівського району
Чернігівської області,
учитель-методист

ВІН ЖИВ У ЧЕКАННІ ВЕСЕН...

Літературна вітальня за творчістю чернігівського письменника Кузьми Тимофійовича Журби

Мета. Ознайомити учнів із життям і творчістю письменника рідного краю, звернути увагу на виразність читання творів; виховувати любов до рідного слова, рідного краю.

Обладнання: виставка збірок поезій К. Журби, презентація.

*Лине ніжна весняна мелодія. Учитель
читає напам'ять поезію Івана Шевченка «Він
жив у чеканні весен...»*

КУЗЬМА ЖУРБА (1922-1982)

Він жив у чеканні весен,
Мов ратай, що в ниву заглиблює плуга.
Та степом студенна буранила хуга,
І поле вломило багато чересел.

Він райдуги бачив над змореним плугом –
Вгрузали в сніги ті манливі колеса:
Ось вимріють чисті веснянії плеса,
Й підуть сівачі перелоговим кругом...

Лишилась у веснах душею поета
До краю любов у вінках із сонетів –
Тих мрій про незбутню таку Україну...

Гірчать вони пилом сірого полину,
Чи пахнуть вишнево незайманим цвітом
То поле із весен, що сіялось житом.

Іван Шевченко

Сьогодні, діти, запрошую вас до літературної вітальні за творчістю письменника рідного краю Кузьми Тимофійовича Журби «Він жив у чеканні весен», ми з вами поговоримо про життєвий і творчий шлях поета, насолодимось його поезією.

Ведучий 1. Хто особисто знав Кузьму Тимофійовича Журбу, підтвердить, що за своїм характером і натурою, за своєю творчістю, він був протилежністю власному прізвищу. Завжди випромінював радість, бадьорість. З ясних веселих очей, з доброї лагідної усмішки, з щедрого і люблячого серця світлом, людяністю, щирістю дихають і його вірші:

І сумуймо і сміймося
Од усього серця.
Доброта посіється
І в сто крат пожнеться.

Ведучий 2. Журба Кузьма Тимофійович, відомий український поет, чудовий співець нашого Придесення, народився 11 листопада 1922 року в селі Хрещате Козелецького району, Чернігівської області в родині сільського теслі.

Він мав глибокі родинні почуття до всього живого. Кузьма Тимофійович щиро любив поле, луг, річку, стежинку, траву. Любив не любов'ю стороннього спостерігача, а людини причетної до праці, до творення.

Оця закоханість у людей, у рідний край, у синьооку красуню Десну ввійшла в його душу з молоком матері, простої селянки. А від батька, хлібороба з діда-прадіда, землелюба і сонцелюба, він узяв прозору мудрість, нелукаву доскіпливість і невичерпну життєву енергію.

Ведучий 3. По закінченні сільської школи Кузьма Тимофійович вступає до Чернігівського зоотехнікуму. У цей час пробує писати і шукає контактів із такими ж початківцями. На засіданнях літературної студії при редакції газет «Більшовик», «Молодий комунар» знайомиться з відомими на той час письменниками, серед яких був і О. Десняк. Технікум закінчив перед війною. Власне, тоді, коли вона починалася. І одразу ж був направлений до Харківського військового училища, що згодом було переведене до Ашхабада.

Ведучий 4. Недовго довелося вчитися в теплих краях. Його, як і мільйони ровесників, кликав фронт. І ось Журба під Москвою, в лавах захисників міста. Про це у нього є карбовані рядки:

До Перемоги
    шлях крутий
У битві цій було почато
Москва ішла тоді у бій
В шинелі мужнього солдата.

Поет гідно закінчив військовий шлях. Його груди прикрашав орден «Червоної зірки»; виблискували медалі за участь у вирішальних боях.

Після війни працює на обласному радіо та в редакції газети «Деснянська правда».

Ведучий 1. У журналістській роботі К. Журба до останку віддавав жар свого серця. Його нариси, кореспонденції, репортажі відзначалися глибиною порушених проблем, жвавістю, емоційністю. Вони полюбилися людям. Усе частіше і частіше з'являлися на сторінках газет і журналів поезії Кузьми Тимофійовича. Пізніше вийшла перша поетична книга «Над красунею Десною». Услід за нею з'являється нарис «Плем'я прометеїв».

У 1961 році виходить нова поетична книга «Дорога до щастя», збірки: «Серп», «Яблука падають», поетичні метелики до дітей: «Перший грім», «Лісові гостинці».

Учитель. Коментар учителя про ліричні збірки Кузьми Журби, які експонуються на екрані «Дорога до щастя» (1961), «Серп» (1964), «В чеканні

весен» (1982), книжки для дітей «Перший грім» (1968) і «Лісові гостинці» (1971), спогади про нього, фото з родинного архіву.

Ведучий 2. Гримить по Україні і далеко за її межами пісня Чернігівського композитора Федора Литвиненка на слова К. Журби «Співають дівчата». Її виконував хор під керівництвом нашого земляка Григорія Вірьовки в багатьох куточках планети. (Звучить пісня «Співають дівчата»).

Ведучий 3. Остання збірка поезії К. Журби називається «В чекані весен». Та на жаль, сталось так, що поет не побачив цієї книжки. Він загинув на посту під час виконання чергового редакційного завдання. Інтуїція підвела і його. Чи це втрутилася сама доля? Під час днів політвидаву на Чернігівщині Кузьма Журба мав їхати до Сосниці. Біля готелю «Україна» стояла «Волга», що повезла б його на північний схід. Він вже вмовився в кабіні. І тут несподівано йому пропонують: «Поїдемо на Прилуччину?! У Сосницю поїде хтось інший».

– З радістю! – виходить із машини Кузьма Тимофійович. – Там у мене стільки знайомих, друзів!

Пересідаючи в іншу машину, поет і гадки не мав, що це буде остання його поїздка, що вночі ця «Волга» зіткнеться з вантажівкою. А в пам'яті зринають його пророчі слова :

Учень 1.

Чогось поспішаю я знову,
Немов полічив свої дні.
І хочу останню розмову
Вести для своєї рідні
Для друзів, для тих, з ким і досі
Порозумітись не зміг.
Траплялось усього в дорозі,
Але не вважайте за гріх,
Не поспішайте карати,
Немов за найбільше зло,
За те, що не вмів сказати
Того, що на серці було.
Любов моя завжди зі мною,
І тиха, й цнотлива, й проста.
Нехай вона цвітом-травою
До вас крізь роки пророста.

Ведучий 4. У теці, що випала з рук мертвого прямо на засніжений шлях, лежав блокнот з новими, щойно закінченими віршами, із чернетками і начерками. Дати внизу кожного твору засвідчують, що останнім часом Кузьма

Журба працював дуже плідно. Він так вірив у силу життя, у свою силу, що не боявся дещо відкладати й на завтра.

Ми ж тут жито сіємо
Нам ще жити й жити:
І будуємо дім
У краю оцім.

Кузьма Тимофійович Журба трагічно загинув 29 січня 1982 року.

Ведучий 1. У жодному із своїх віршів він галасливо не кричав про свою шану до України, яку гаряче, по-синівськи любив. К. Журба не оголошував її своєю матір'ю, не присягався в любові. Але скільки справді ніжного і трепетного в його віршах про Україну, Дніпро, рідну мову! Поет вважав свою приналежність до української нації не предметом якоїсь гордості на межі чванства, а дарованим Богом і долею природним станом.

Учень 2.

Я листок на дубі –
Що віки уже шумить,
Б'ється з грозами й хурделями,
Прориваючись в блакить.
Не ховаюся в пазусі,
Не стелюся, як трава.
Й досі вітер пнеться, казиться,
Щоб навік мене зірвать ...
Не боюся ненаситного,
А впаду на тло земне –
Знов коріння дуба рідного
Забере всього мене...

Ведучий 2. А вірш «Рідне слово» – один із кращих серед творів наших земляків про українську мову. Усе ввібрало в себе рідне слово: і квіт, і шелест колосся, і спів Дніпрових хвиль, і стукіт серця.

Учень 3.

З тобою жнем і сієм,
і плавимо метали.
Ти – доля і надія,
І радості, й печалі.
Ти райдуга квітчаста.
Сплав золота і рути.
Тебе любити – щастя,
Ганьба – тебе забути.

Ведучий 3. Поезія ж «Буває сниться: десь блукаю...» перегукується із славнозвісним Кобзаревим «Ну, що б, здавалося, слова...»

У Хрещатому люблять і пам'ятають свого талановитого земляка. І Кузьма Тимофійович любив рідне село вірною синівською любов'ю. Йому він присвятив схвильовані рядки своїх поезій.

Учень 4.

Хрещате
Полісся... Колючий колос,
У росах досвітніх зело...
Хрещате – життя мого полюс –
У землю оцю вросло.

Льони за селом і жито,
Дібров мовчазні гурти.
– Нелегко в цім краї прожити! –
З околиць кричать хрести.

Гучний революції гомін
Як вихор, – на наш майдан...
Питали в селян: – За кого ви? –
Гетьманець, махновець, пан.

Мовчали, хоть відповідь дати
Могли б і молодші й діди.
Ночами покинувши хати,
Ішли у богунців ряди,

Ішли на шаблі й кулемети.
Вертали не всі з тих доріг.
Я їм золоті монументи
На тому майдані воздвиг.

Хай будуть вони мовчати –
Почую їх мову лунку...
Хрещате, моє Хрещате
Зерняточко у колоску.

(Звучить пісня «Українське село» у виконанні автора Павла Мрежука).

Учень 5.

На рівнині біля гаю
Кучерявиться село
Я родивсь у тому краї,
Там дитинство одцвіло.

І не бідне й не багате,
Мо, таке, як у пташок.
Невеличка отча хата,
Невеличкий і садок.

Батько в поле мене кликав,
Як зоря вставала в млі.
І цвіла любов велика
В нас до рідної землі.

На той лан, що біля ставу,
Йшли по стежці в спориші.
І з любові виростала
Сила серця і душі.
Не забулися ті весни
І світанки золоті.
А любов ота чудесна
Й досі світить у путі.

(Учні читають твори К.Т. Журби різної тематики напам'ять, які вибрали із запропонованого переліку самостійно.)

Місто на Десні

Дивлюсь на місто і радію,
І в пісні славлю ті часи,
І серцем знову молодію
Од юності його й краси.
Як небо зоряне, цвіте
Чернігів – місто золоте.
А був же час, і орди кляті,
Ясну захмаривши блакить,
Його хотіли розстріляти,
Його хотіли спопелить.
Кришилась цегла, гнувсь булат,
А він стояв, немов солдат.
Неслись на нього бомбовози,
Шумів рясний свинцевий дощ,
І обпекли дитячі сльози
Черстве каміння древніх площ.
Десна, здавалося, кипіла
І вирувала вся до дна.

І в двадцять років посивіла
Чернігівчанка не одна.
Та не упав, не стлів, не зник
Чернігів – чесний трудівник.
Іще на схід ішли фашисти,
А ми вже бачили й крізь дим,
Як знову буде наше місто
Красивим, світло-молодим.
О, де ті орди навесні?
А місто сяє на Десні!
Воно й довіку не померкне,
Не помарніє від негод.
Народом створене – безсмертне,
Як невмирущий сам народ.

«Якби не дивний цей Чернігів...»

Не люблю я в світі так нічого,
Як цей край і верб, і яворів.
Про народ роздумував тут Гоголь
І Тараса Бульбу тут зустрів.
Тут із променистими очима
Через сині броди-ручаї
На зорі ходив юнак Тичина,
Прислухався, як шумлять гаї.
То вони йому, наче птиці,
Наспівали весен золотих.
Він їх не забув, аж у столиці
Світові розказував про них.
І зізнався, як ізнов приїхав
На ріку і сиву й голубу:
- Та коли б не дивний цей Чернігів,
Може б, і поетом я не був...
Заньковецька з піснею-сльозою,
І Верьовка – наче пісня сам,
І Довженко, зачарований Десною,
Неповторні повісті писав.
Придесення славлю знову й знову,
І краса в нім, і чудесна суть:
Висієш в цю землю щире слово –
Сонячні кларнети проростуть!

***

Дивлюсь на місто і радію,
І в пісні славлю ті часи,
І серцем знову молодію
Од юності його й краси.
Як небо зоряне, цвіте
Чернігів – місто золоте.
А був же час, і орди кляті,
Ясну захмаривши блакить,
Його хотіли розстріляти,
Його хотіли спопелить.
Сконали орди навісні...
А місто сяє на Десні!
Воно й навіки не померкне,
Не помарніє од негод.
Народом створене – безсмертне,
Як невмирущий наш народ.

Придеснянські села

Золотинка, Ладинка,
Веселівка, Радуль...
І назвали ж такеньки
Села наші прадіди.
Красне і Красилівка,
Добре ще й Хорошівка...
Кожне чимось миле,
Гостювать запрошує.
Вишеньки, Черешеньки,
Щаснівка, Заможне...
І шляхи і стежечки
Йдуть-біжать у кожне.
Яблунівка, Ягідне,
І Березне, й Сосниця...
В кожному – люди лагідні,
Кожне в пісню проситься.

Золотинка

Де ріка тече блакитна
З голубої даліни,
Золотинку добре видно –
Золотіє край Десни.
Багатьом село те сниться –
Золота в полях пшениця
І ранети золоті.

Восени золотокосі
Там берези всі підряд,
Золоті іскряться роси,
Як засвітиться зоря.
Золоте там сходить сонце
У світанки молоді...
Молодці в селі тім хлопці,
А дівчата – золоті!

Лада

У моїм поліській краю
Це давно вже не нове,
Задеснянці навіть знають:
Лада в Ладинці живе.
У м'яких деснянських водах
Умивалася не раз –
І її спокійна врода
Всіх чарує без прикрас.
Особливого нічого,
Тільки очі – синя синь...
І учора ізвечора
Проводжав її один.
Як ішли через діброву
В травах-квітах запашних,
То й Десна зеленоброва
Задивилася на них.

Істина

Є істина в житті, що визначає долю,
Вона дорожча за усі скарби:
Людина починається з любові й болю
Для пісні, праці, боротьби.
У білий світ іди, моє тривожне слово,
Хоч десь гроза, десь землетрус, –
Якщо ти з болю і любові,
То я за тебе не боюсь.

Поети

Поети такі ж, як усі,
Буває, ідуть і на дибу,
Вклоняються правді й красі
І моляться чесному хлібу.

Поети такі ж, як усі,
Їм треба і моря, і неба,
І першого сліду в росі,
І щастя хоч трошечки треба.

Поети такі ж, як усі,
І мають звичайну вдачу –
Тож вірять і слову й сльозі,
Й самі і сміються і плачуть.

Поети такі ж, як усі,
І все ж їх у Музи не густо,
Тому і в найкращі часи
Вона не дає їм відпусток.

Доброта

Що там не говоримо,
Пишемо чи креслимо, –
Доброта у корені
Усього чудесного.
То вона в любові
Пломеніє іскрою,
В котику вербовім,
В сонці променистому.

В пісні, що од прадіда,
В слові материнському,
Закипає правдою,
Сяє в серці чистому.
В колосі – зерниною,
Барвами – у ружах,
На столі – хлібиною,
Квітами – у душах.

Вироста з усмішки,
Потиск рук вінчає.
І крокує пішки –
Добрий люд вітає.
Кобри будуть кобрами,
Що б вже там не сталося...
Будьмо ж, люди, добрими
Змалечку й до старості.
І сумуймо й сміймося
Од усього серця.
Доброта посіється –
І в стократ пожнеться.
Чогось поспішаю я знову,
Немов полічив свої дні

І хочу останню розмову
Вести для своєї рідні,
Для друзів, для тих, з ким і досі
Порозумітись не зміг.
Траплялось усього в дорозі,
Але не вважайте за гріх,
Не поспішайте карати,
Немов за найбільше зло,
За те, що не вмів сказати
Того, що на серці було.
Любов моя завжди зі мною,
І тиха, й цнотлива, й проста.
Нехай вона цвітом-травою
До вас крізь роки пророста.

Соняшники

Звелися сонця золоті сини
Над зеленню принишколю в городі.
Я виглядав із самої весни
Їх картузи, що сотні літ у моді.

Стоять, зорять у даль через тини,
Де гарбузиння в'ється в живоплоті.
І світло так від тої новизни,
Що світ увесь заграв у позолоті.

Весна. Проміння з неба –
Життю промовистий салют.
Саджаю квіти і дерева
І сію зерна у ріллю.

Зрадію, дивлячись на сходи
І на щедротні врожаї,
Що я не гість краси-природи,
А син її.

Учитель: Кузьма Тимофійович Журба був тонким ліриком в усьому: і в радіорепортажах, і в поетичних рядках, і в газетних нарисах, і в повсякденні. Його поезія сповнена щирістю і щедрістю душі, ніжністю, філософським осмисленням світу. Кузьма Журба вмів бачити й відчувати красу і радість життя та дарувати наснагу читачам.